

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 24 januari 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor beträffande den allmänna löneregleringen.

(3:e och 4:e avd.)

I statsverkspropositionen för budgetåret 1939/40 under rubriken Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, hava under punkt 1 behandlats vissa spörsmål beträffande den allmänna löneregleringen, som äro gemensamma för driftbudgeten i dess helhet (jämför statsrådsprotokollet över finansärenden den 4 januari 1939, bilaga till statsverkspropositionen sid. 1—8).

I fråga om *lönereglerngsarbetets omfattning* har chefen för finansdepartementet redogjort för de lönefrågor, vilka redan framlagts eller komma att framläggas för innevarande riksdag.

Den pågående avlöningsrevisionen har synts departementschefen böra förenas med en allmän reglering av nu gällande arvodesbelopp, å vilka för närvarande utgår reglerat eller oreglerat dyrtidstillägg, avseende dyrtidstilläggens avveckling. I det föreliggande budgetförslaget har ett första steg tagits mot en sådan reglering. Det har härvid i fråga om arvoden, fastställda av Kungl. Maj:t, ansetts nödvändigt att för nästa budgetår begränsa ombildningen till arvoden, som utgöra ersättning för bisysslor, men bibehålla de arvoden oförändrade, vilka utgöra ersättning för huvudsaklig selsättning. Ombildningen har icke heller ansetts böra för närvarande omfatta arvoden, som utgå till pensionerade officerare och underofficerare i s. k. arvodesbefattningar, och därmed jämförliga arvoden. Jämväl de inom utrikesförvaltningen till vissa tjänstemän utgående expektansarvodena hava lämnats orubbade.

I vilka fall här avsedd arvodesreglering är ämnad att äga rum, framgår av redogörelsen vid vederbörande punkter å de olika huvudtitlarna. Å arvoden, fastställda av vederbörande verk, borde enligt departementschefen dyrtidstillägg icke utgå från och med nästa budgetår. Den justering av arvodesbeloppen, som till följd härav kunde visa sig skälig, borde ankomma på verken.

Det stadium, i vilket lönereglerngsarbetet befinner sig beträffande vissa

befattningshavargrupper, har föranlett att en del avlöningsanslag i riksstatsförslaget upptagits med allenast beräknade belopp. I fråga om andra huvudtiteln har ett av 1936 års lönekommitté framlagt förslag om löneroglering för icke-ordinarie befattningshavare vid civila statsförvaltningen, vilket förslag ännu vid statsverkspropositionens framläggande ej kunnat slutligt prövas, föranlett att definitiva framställningar icke gjorts angående beräkning av nedre justitierevisionens, hovrätternas, häradsrätternas och vattendomstolarnas avlöningsanslag. Under fjärde huvudtiteln ha de avlöningsanslag utbrutits, som påverkas av det föreliggande förslaget till löneroglering för försvarsväsendets beställningshavare. Avlöningsanslaget för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl. har upptagits med allenast beräknat belopp under femte huvudtiteln i anledning av en av lönekommittén föreslagen löneroglering för provinsialläkarna. Beträffande åttonde huvudtiteln hava de anslag ej definitivt äskats, som påverkas dels av ifrågasatta lönerogleringar för ordinarie lärare m. fl. och vaktmästarpersonalen vid statens undervisningsväsende samt för konsthögskolan, dels ock därav, att avlöningsbeloppen till folk- och småskollärare, nomadlärare samt lärarna vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor fr. o. m. nästa budgetår böra anpassas efter civila avlöningsreglementets bestämmelser. Förslag om löneroglering för distriktsveterinärer har föranlett utbrytning av veterinärstatens avlöningsanslag under nionde huvudtiteln. Vad angår tionde huvudtiteln hava lönerogleringsförslagen för det statliga undervisningsväsendet föranlett, att navigations-skolornas avlöningsanslag upptagits med endast beräknat belopp, samt förslaget till löneroglering för försvarsväsendets personal, att avlöningsanslaget till statens isbrytarverksamhet utbrytits.

I avseende å *löneplaner och kategoriindelning för icke-ordinarie tjänstemän och lönerogleringens inverkan på personalförteckningarna* har departementschefen meddelat, att den av 1936 års lönekommitté i dess förenämnda förslag till löneroglering för icke-ordinarie personal vid civila statsförvaltningen framlagt nya löneplaner för extra ordinarie och extra tjänstemän.

Beträffande löneplanen för extra ordinarie tjänstemän (löneplan Eo) är att märka, att densamma bygger på förutsättningen att det nuvarande provisoriska lönetillägget till dessa tjänstemän skall avvecklas; i stället har lönen höjts med en löneklass. Efter en sådan omläggning av lönebeloppen skulle lönerna till extra ordinarie tjänstemän komma att praktiskt taget sammanfalla med lönerna till den hittillsvarande gruppen tjänstemän å extra stat, och enda skillnaden i lönehänseende mellan de båda grupperna skulle utgöra vissa särskilda slag av förmåner såsom semester, lön under olika slag av ledigheter m. m. Lönekommittén har emellertid föreslagit avskaffande av kategorien tjänstemän å extra stat, varvid nuvarande befattningar å extra stat enligt förslaget skola ombildas till extra ordinarie befattningar. Vad angår löneplanen för extra tjänstemän (löneplan Ex) innebär kommitténs förslag, att den nuvarande relationen till begynnelselönerna för ordinarie tjänstemän upprätthålles.

I det föreliggande riksstatsförslaget hava lönerna till extra ordinarie och extra tjänstemän beräknats enligt de av lönekommittén framlagda löneplanerna, varjämte de nuvarande tjänstemännen å extra stat i stället upptagits såsom extra ordinarie tjänstemän. Det har därvid icke ansetts nödvändigt, att, ehuru lönekommitténs förslag ej kunnat upptagas till slutlig behandling, uppföra avlöningsanslagen med allenast beräknade belopp.

Löneplanernas ändrade beteckningar i civila avlöningsreglementet hava iakttagits i de förslag till nya personalförteckningar, som framlagts under de olika huvudtitlarna. Ur personalförteckningarna hava uteslutits tjänstemän å extra stat. Å andra sidan hava å personalförteckningarna upptagits extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än den 20:e, varigenom sålunda redovisats dels de nuvarande extra statstjänsterna och dels de extra ordinarie befattningar i högre löneställning, som redan nu finnas. Det har nämligen ansetts lämpligt, att inrättandet av dylika högre extra ordinarie befattningar — utom vad angår de affärsdrivande verken — underställas riksdagen.

Vidkommande *löneregleringens inverkan på avlöningsstaterna* har departementschefen meddelat, att avlöningsstaternas uppställning bibehållits oförändrad med det undantaget att en ny förslagsvis beräknad post upptagits till rörligt tillägg.

Anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat har beräknats efter hittills gällande principer men med utgångspunkt från civila avlöningsreglementets löneplaner. Från anslagsposten ha, vad de ordinarie tjänstemännen angår, kostnaderna för sjukvård jämte läkemedel m. m. med undantag dock för ersättningar till verksläkare ansetts böra bestridas.

Beträffande anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å övergångsstat eller å indragningsstat gäller vad ovan anförts beträffande anslagsposten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har beräknats på samma sätt som hittills. I den mån arvodena ombildats enligt vad i det föregående anförts, har posten omräknats.

Grundavlöningsposten under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har uppräknats med hänsyn till de nya löneplanerna för extra ordinarie och extra tjänstemän samt, i förekommande fall på grund av arvodesregleringen. Till posten hava överförts grundlönerna för nuvarande tjänstemän å extra stat.

Avlöningsförhöjningsposten under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har omräknats med anledning av de nya löneplanerna samt överflyttningen av extra statstjänsterna. Omräkningen har, där ej förhållandena föranlett avvikelser, i allmänhet verkställts schablonmässigt så, att posten kommit att motsvara kostnaden för två löneklassuppflyttningar för den extra ordinarie personal, vars grundlöner skola

bestridas från grundavlöningsposten. Från posten ha, vad den icke-ordinarie personalen angår, kostnaderna för sjukvård jämte läkemedel m. m. med undantag dock för ersättningar till verksläkare ansetts böra bestridas.

Under anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän hava medel icke beräknats för provisoriskt dyrortstillägg samt ej heller för provisoriskt lönetillägg till extra ordinarie tjänstemän. I förekommande fall har vid postens beräknande hänsyn tagits till de ändrade belopp, varmed avlöningsförstärkning skall utgå enligt civila avlöningsreglementet.

Den nya anslagsposten till rörligt tillägg har upptagits till ett belopp, motsvarande omkring sex procent av summan av anslagsposterna till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, övergångsstat och indragningsstat samt till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I detta sammanhang har departementschefen erinrat om att 1936 års lönekommitté i sitt den 16 december 1937 avgivna betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente berört av riksdagens revisorer vid två tillfällen gjorda anmärkningar rörande frekvensen av partiella ledigheter inom statsförvaltningen. Kommittén hade påpekat, att, därest man ville begränsa ämbetsverkens rätt att förordna vikarier vid partiella ledigheter, detta enklast syntes kunna åstadkommas genom att gällande kungörelse angående bestridande av avlöningskostnader vid nyreglerade verk så ändrades, att lön och vikariatsersättning till tjänsteman, som i dylikt fall förordnades såsom vikarie, i allmänhet komme att utgå från grundavlöningsposten, vilken post med några få undantag vore maximerad.

För egen del hade departementschefen vid anmälan av lönekommitténs betänkande i statsrådet den 18 mars 1938 framhållit, att den av kommittén anvisade utvägen för att åstadkomma en begränsning i dubbleringen av tjänster syntes beaktansvärd. Spörsmålet borde emellertid närmare övervägas i samband med den översyn av gällande regler för avlöningsanslagens disposition, som bleve en följd av civila avlöningsreglementets godkännande.

Härefter har riksräkenskapsverket den 17 oktober 1938 inkommit med förslag till ändrade bestämmelser angående bestridande av avlöningskostnader vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen, därvid den av lönekommittén ifrågasatta anordningen upptagits till övervägande. Över riksräkenskapsverkets förslag har statskontoret anbefallts avgiva utlåtande efter den utredning i ämnet, vartill ämbetsverket kunde finna anledning. Vid nu angivna förhållanden har departementschefen icke av här berörd anledning ifrågasatt ändring för nästa budgetår i gällande bestämmelser för anslagsposternas disponerande.

Beträffande *löneregleringens inverkan på anslagsberäkningarna för budgetåret 1939/40* har departementschefen meddelat, att löneregleringen medfört ökad medelsanvisning å de i riksstatsförslaget upptagna anslagen med

9,150,000 kronor. Härvid har hänsyn icke tagits till av löneregleringen föranledda ökningar av omkostnadsanslagen, vilka emellertid icke ansetts kunna uppgå till något mera betydande belopp.

De här angivna siffrorna avse allenast befattningshavare i statens tjänst, och hänsyn har således ej tagits till de anslagsökningar, som kunna föranledas av att avlöningsbeloppen till folk- och småskollärare samt vissa andra kommunalt anställda lärare anpassas efter civila avlöningsreglementets bestämmelser. Därjämte har erinrats, att löneregleringen påverkar budgetbalansen icke blott genom de i det föregående berörda kostnadsökningarna utan även genom att medföra vissa minskningar i de inkomstöverskott, som redovisas av statens affärsdrivande verk.

Under erinran om att det civila avlöningsreglementet i enlighet med av 1938 års riksdag fattat beslut träder i kraft den 1 juli 1939 har departementschefen för riksdagen lämnat en redogörelse för de frågor, som äga samband med den genomförda och pågående allmänna löneregleringen för statens befattningshavare. Departementschefen har sålunda redan i statsverkspropositionen meddelat, att 1936 års lönekommitté föreslagit nya löneplaner för extra ordinarie och extra tjänstemän, men att, i den mån detta förslag kommer att underställas riksdagen, detta icke varit möjligt att framlägga i statsverkspropositionen. Emellertid har vid avlöningsanslagens beräkning kommitténs förslag tjänat såsom utgångspunkt. Förslaget har även i någon mån inverkat på personalförteckningarna. Det har nämligen förutskickats, att kategorien tjänstemän å extra stat enligt nämnda förslag skall avskaffas och att de nuvarande tjänstemännen å extra stat skola inordnas i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. Vidare skulle för framtiden å personalförteckningarna upptagas samtliga extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än den 20:e. Personalförteckningarna hava uppgjorts efter dessa grunder, varvid även det civila avlöningsreglementets ändrade beteckningar för löneplanerna iakttagits. Där icke av organisatoriska eller liknande skäl ändrad löneplacering äskats, har förslag rörande revision av tjänsteförteckningarna i vad avser befattningshavarnas inplacering i lönegrader emellertid icke ännu kunnat för riksdagen framläggas. I vissa hänseenden torde för övrigt först nästkommande års riksdag bliva i tillfälle att pröva hithörande ärenden. Beträffande avlöningsstaterna har löneregleringen i enlighet med 1938 års riksdagsbeslut inverkat därhän, att en omräkning av vissa poster under avlöningsanslagen måst verkställas. Därjämte har posten till avlöningar till tjänstemän å extra stat utslutits ur avlöningsstaterna.

Beträffande budgetåret 1939/40 har den genomförda löneregleringen, såsom härovan närmare påvisats, föranlett betydande omräkningar å avlöningsanslagen, dyrtidsanslagen däri inräknade, vilket medfört en ökad medelsanvisning av 9,150,000 kronor. I denna siffra ingå givetvis icke med löneregleringen sammanhängande stegringar av vissa omkostnadsanslag samt de anslagsökningar, som föranledas av att lönerna för vissa kommunalt

*Utskottets
yttrande.*

anställda lärare anpassas efter bestämmelserna i civila avlöningsreglementet. Ej heller ingå i nämnda siffra de utgifter, som för affärsverkens del resultera i minskade inkomstöverskott i anledning av löneregleringen för personalen.

Vad sålunda i olika hänseenden anförts av departementschefen föranleder från utskottets sida icke till annat uttalande än att riksdagen kommer att vid den blivande riksdagsbehandlingen av de särskilda anslagen närmare i detalj pröva avlöningsanslagens uppställning och beräkning m. m., men att riksdagen icke anser sig böra framställa någon erinran mot att personalförteckningar och avlöningsstater i avbidan på förslaget om lönereglering för icke-ordinarie tjänstemän uppställas efter de allmänna grunder, för vilka departementschefen redogjort. Utskottet har alltså ansett sig kunna, även om vissa erinringar beträffande särskilda detaljspörsmål framkomma, utgå från, att dessa icke behöva på sådant sätt påverka personalförteckningarna och anslagsberäkningarna, att riksdagen icke redan nu kan slutligt behandla de i statsverkspropositionen framlagda särskilda frågor, som beröras av förevarande ändringar. Erinras må även om att ett motsvarande tillvägagångssätt tidigare vid mera än ett tillfälle anlåtats och att härigenom riksdagsarbetet kunnat i hög grad förenklas och påskyndas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t tillkännagiva här ovan angivna synpunkter ifråga om vissa med redan genomförd och pågående lönereglering för statens befattningshavare m. fl. sammanhängande allmänna spørsmål.

Stockholm den 24 januari 1939.

På statsutskottets vägnar

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Grånebo, Olof Olsson, Asplund, Nilsson* i Landeryd, *Bergström, Pauli, Andrén, Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar, *Bergman* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Svensson* i Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Andersson* i Prästbol, *Närlinge, Ward, Lindberg* i Umeå och *Bergvall*.